

המשרד לביטחון לאומי
אגף הביקורת הפנימית
בלמ"ס-

ה' בניסן תשפ"ג
27 במרץ 2023
5700-0055-2023-000312

רב ניצב יעקב שבתאי, מפכ"ל משטרת ישראל

הנדון: ביקורת בנושא: מערך המע"ן- החוסן הנפשי במ"י - דוח סופי

כללי

1. על פי תוכנית העבודה השנתית של אגף הביקורת במשרד לביטחון הפנים לשנת 2022, בין החודשים יולי עד דצמבר 2022 בוצעה ביקורת בנושא: **מעריך המע"ן- החוסן הנפשי במ"י**.
2. הביקורת בוצעה על ידי מר גיא אופן, מנהל תחום בכיר ביקורת.

מטרת הביקורת

3. בחינת פעילות מערך המענה הנפשי לשוטרים במשטרת ישראל.

רקע

4. מחקרים שונים מצאו כי שכיחות ה-PTSD (הפרעת דחק פוסט טראומטית) בקרב שוטרים נעה בין שבעה ל-19 אחוזים¹, מחקר השוואתי באוסטרליה העלה ש-11% מהשוטרים סובלים בסבירות מ-PTSD לעומת 4% באוכלוסייה הכללית. השכיחות בישראל לפי נתוני 2007 עומדת על קצת יותר מ-1.5% מהאוכלוסייה המאובחנת ב-PTSD לאורך החיים².
5. מערך בריאות הנפש במשטרה הוקם בשנת 2002 במסגרת יעד מפכ"ל לשרות הפנים, וההכרה בכך שהשרות במשטרה בכלל ותפקידי השוטר בפרט הינם קשים ושוחקים (בעיקר על רקע ההחמרה במצב הביטחוני באותם שנים). עד אותה עת הצורך בטיפול בריאות הנפש, הוכר וניתן רק לגבי מערך החובה במג"ב. מערך בריאות הנפש הוכפף מקצועית לר' מע"ן ולקרפ"ר, ופיקודית ליחידות בהם ניתנים השירותים. לאחרונה אושר רה-אירגון מערך הרפואה, במסגרתו הוכפפו קציני המע"ן פיקודית לר' מע"ן ולקרפ"ר (פרט למג"ב).

¹ "שיטור קשוב" (Policing Mindful) אפיק חדש ומבטיח לחיזוק חוסנם ורווחתם הנפשית של שוטרים בישראל, מיטל טל, ולרי שושן, יעקב בינה, איתי גליק, חנן יפת, ודני חורש

² הפרעות דכאון וחרדה בישראל: ממצאים עיקריים מסקר בריאות הנפש בעולם, משרד הבריאות קריית הממשלה מנחם בגין, בנין ג', ת.ד. 18182 מיקוד 91181, טל': 073-3657531, פקס': 02-5418056

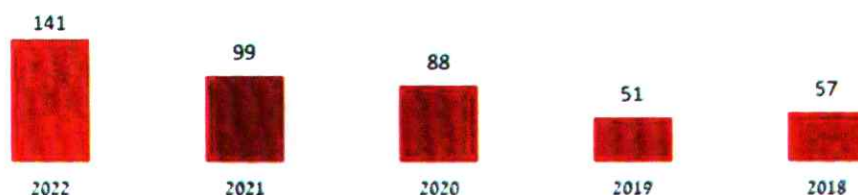
המשרד לביטחון לאומי
אגף הביקורת הפנימית
בלמ"ס-

להלן עיקרי הממצאים:

6. במסגרת הביקורת, ממד"ה של מ"י בשיתוף אגף הביקורת במשרד לבל"מ ערכה סקר בקרב שוטרי משטרת ישראל בתחום החוסן הנפשי ולהלן עיקרי הממצאים הראשונים כפי שעלו בסקר:³
 - א. מחצית מהשוטרים ציינו כי הם מרגישים שחוקים "במידה רבה ומעלה".
 - ב. שני שליש מהשוטרים ציינו כי הם מרגישים עומס בעבודה.
 - ג. 44.8% מהשוטרים סבורים כי מפקדים בכירים נותנים חשיבות לדאגה לבריאות הנפשית של פקדיהם "במידה מעטה ומטה".
 - ד. כשני שליש מהשוטרים סבורים כי חשש מידוע המערכת או הסביבה מונעים משוטרים לפנות לקבלת טיפול נפשי.
 - ה. מעל שליש מהשוטרים שוקלים לעזוב את המשטרה "במידה רבה ומעלה".
 - ו. כשליש מהשוטרים נחשפים למראות קשים בתדירות של אחת לחודש לפחות.
 - ז. 41% מהשוטרים נחשפים לתיאורי אירועים קשים במסגרת עבודתם.
 - ח. 55.7% מהשוטרים יעדיפו לפנות לגורם חוץ משטרתי לצורך קבלת טיפול נפשי.
 - ט. 85.7% מהשוטרים תופסים עצמם כאנשים חזקים אשר מסוגלים להתמודד עם רגשות לא נעימים, להסתדר במצבים שונים ולפתור בעיות.

7. ועדות רפואיות (להלן: ור"מ) ברקע נפשי-

להלן נתוני מספר ועדות רפואיות על רקע נפשי בין השנים 2018-2022:

בשלוש השנים האחרונות חלה עלייה משמעותית של כ-176% במספר השוטרים הפונים לור"מ על רקע נפשי. כמו כן, בשנים אלה 40% מהמקרים שבהם שוטרים שוחררו מהשירות באמצעות ור"מ היו על רקע נפשי. אחת הסיבות האפשריות לגידול במספר הור"מים על רקע נפשי הוא הגידול המתמשך בפרוטנציאל הפורשים (בני 50+) למול מכסות הפרישה במשטרה שנשאר זהה לאורך השנים האחרונות. יחס זה עמד על 1:3 בשנת 2013 וכיום עומד על 1:9, הביקורת סבורה כי נתון זה דוחק שוטרים המעוניינים בפרישה מוקדמת לפרישה באמצעות ור"מ ברקע נפשי.

³ סקר בריאות הנפש במשטרה – ממצאים ראשוניים, ממד"ה, 05/02/2023

מדינת ישראל

המשרד לביטחון לאומי
אגף הביקורת הפנימית
-בלמ"ס-

8. פעולות לחיזוק החוסן הנפשי - נמצא שפעולות המניעה לחיזוק חוסנם הנפשי של השוטרים מתקיימות במידה שאינה מספקת, ומהוות כיום 19% בלבד מפועלו של מערך המע"ן. חיזוק החוסן הנפשי בקרב שוטרים יפחית את הצורך בטיפול נפשי עתידי.
9. זמינות קציני המע"ן - אין הגדרה של פרקי זמן לקבלת שירות מקציני המע"ן ביחידות השונות (SLA). כמו כן, אין מוקד מרכזי לתיאום פגישות, והתיאום מתבצע באמצעות פנייה ישירה לקציני המע"ן שבמהלך רוב היום עסוקים בטיפולים ובעבודה שוטפת. 50% מהפונים מתקבלים לטיפול בחלוף שבועיים מיום הפנייה ואף מעבר.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

בין השנים 2020 ל-2021 חלה עלייה של 27% (1,034) במספר השוטרים שפנו למערך המע"ן לצורך קבלת סיוע נפשי. עיקר העלייה היה במחוזות דרום וצפון. כמו כן, מספר המטופלים במחוז חוף היה חריג (19% משוטרי המחוז).

המשרד לביטחון לאומי
אגף הביקורת הפנימית
-בלמ"ס-

11. טיפול מרחוק - טיפולים נפשיים מקוונים (מרחוק) מאפשרים זמינות וגישות גבוהה לטיפולים נפשיים, סקר ממד"ה העלה כי 14.7% מהשוטרים מנועים מפנייה לקבלת סיוע נפשי בעקבות חוסר נגישות/פניות של גורמי טיפול. על אף שהדבר נהוג ומקובל בשוק הפרטי, ועל אף שיש בו כדי לסייע בהנגשת יותר טיפולים נפשיים לשוטרים, מערך המע"ן לא מקיים טיפולים מקוונים בשל "חשש מביטחון מידע".
12. תקציב סדנאות חוסן - סקר ממד"ה העלה ש-46.9% מהשוטרים שהשתתפו בסדנת חוסן חושבים כי הסדנאות מהוות חלק חשוב בתהליך הסיוע לשוטר במסגרת תפקידו ב"מידה רבה ומעלה". נמצא כי למערך המע"ן אין תקציב ייעודי לביצוע סדנאות חוסן מתמשכות לאורך זמן.
13. הכשרות בתחום בריאות הנפש - במכללה לשוטרים אין הכשרה משמעותית בתחום בריאות הנפש כחלק מהכשרות השוטרים, ובהכשרות הקצינים הבכירים אין הכשרה כלל בנושא. כמו כן, משטרת ישראל אינה מבצעת אימוני סימולציה כגון: מציאות מדומה ("אימון קשבי") ודימוי זירת פשע/תאונה, לחיזוק החוסן הנפשי כחלק מהכשרת שוטרי השטח.
14. מימוש זכויות באגף השיקום במשרד הביטחון - אגף השיקום במשרד הביטחון מספק מעטפת תמיכה הכוללת תמיכה נפשית לשוטרים שנפגעו במסגרת שירותם, בין היתר באמצעות סבסוד טיפולים נפשיים. מספר השוטרים המוכרים והמקבלים סיוע מאגף השיקום נמוך ממוטנציאל השוטרים הזכאים להכרה. לדברי ר' מע"ן משטרת ישראל, הסיבות העיקריות לכך הן: חוסר מודעות בקרב השוטרים והרתיעה לפנות לאגף השיקום עקב סרבול תהליך ההכרה.
15. תיעוד רשומות רפואיות - ב-30% מהמקרים קציני המע"ן אינם מתעדים מפגשים עם מטופלים בתיק הרפואי הממוחשב, אלא בקבצי אקסל פרטיים. היעדר תיעוד ממוחשב מהווה פגיעה חמורה בשליטת המערך על הנתונים.

המשרד לביטחון לאומי
אגף הביקורת הפנימית
-בלמ"ס-

סיכום

כיום קיימת הסכמה רחבה כי עבודת השיטור כרוכה במידה רבה של דחק נפשי. עבור תפקידי השיטור, המצריכים אינטראקציה וערנות מתמדת מול האזרחים, לצד יכולת קבלת החלטות מהירה ומדויקת בזמן משבר, הסימפטומים הדיכאוניים עלולים לחיות מזיקים במיוחד ולהוביל לפגיעה משמעותית בתפקוד ובשירות הניתן לאזרחים.

הביקורת התרשמה ממערך מע"ן ותום שקציניו משקיעים ימים כלילות במגוון פעולות לחיזוק חוסנם הנפשי של השוטרים והתערבות במשברים.

הביקורת סבורה כי על המשרד לבל"מ ומשטרת ישראל להשקיע משאבים משמעותיים על מנת לחזק את חוסנם הנפשי של שוטרי משטרת ישראל.

במועד פירסום דו"ח ביקורת זה טרם פורסמו נתונים סופיים של סקר בריאות הנפש במשטרה, הביקורת מציינת כי יש לבצע בחינה מעמיקה של נתוני הסקר הסופיים בכדי להסיק על מוקדי ופעולות הסיוע הנדרשות. כמו כן, הביקורת ממליצה על ביצוע סקר בריאות נפש נוסף בעוד כ-3 שנים לבחינת מגמות בבריאות הנפש במשטרה.

16. דיון בממצאי הדו"ח והמלצותיו יתקיים בנפרד בראשות המנכ"ל.

במוכחה,

דוד כהן
מבקר המשרד לביטחון לאומי